

קובץ
**מראה
מיקומות**

סוגיית
הכוח והסמכות

ענף א'
קבלת עול וסמכות
אלול תשפ"ו

בית המדרש
הכמת התורה

”טוב טעם ודעת למדיני, בי במצותיך האמנהי”

(תהילים קי"ט)

כבוד חברי בית המדרש היקרים

בשמחה רבה אנו פותחים את סדר הלימוד של זמן אלול, בו נתחיל לעסוק בצורה מעמיקה ושיטתית בנושא השנתי: "הכח והסמכות". בחודש הקרוב נתמקד בענף הראשון: "קבלת עול וסמכות", במסגרתו נברר את יסודות חיובנו בדיני התורה.

מתכונת הלימוד בנושאים אלו תושתת על משא ומתן תורני ודיוני עומק בין כלל חברי ורבני בית המדרש. כמו כן, באמצע החודש יתקיים בהיכל בית המדרש מפגש מיוחד שיכלול שיעור ורב-שיח בסוגייה הנלמדת, ולאחר מכן נסכם את הדיונים למאמר מקיף בנושא.

קובץ מראה המקומות אשר בידכם, חובר על ידי ראש בית המדרש, הרב ישראל קוזליק, ונועד להוות את התשתית והבסיס לדיונים שבין חברי בית המדרש. אנו מצפים כי על גבי מקורות אלו יתווספו מובאות, מאמרים ותכנים נוספים על ידכם, להגדיל תורה ולהאדירה.

את כלל הדיונים ובירורי ההלכה שיתקיימו בינינו, יחד עם המקורות ושאר התוספות של בני החבורה, וכן מאמר הסיכום, אנו עתידים בעזרת ה' להדפיס בצורה מסודרת לאחר סיום הלימוד והדיונים.

בהזדמנות זו, בשם כל חברי בית המדרש, אנו מודים למייסד וראש מכון חכמת התורה, הרב יוסף קמינר, על היוזמה בהקמת בית המדרש, ועל השקעתו העצומה בכל עת להצלחת ורווחת הלומדים. כמו כן אנו מודים לכבוד נשיא בית המדרש, רבי אליהו מיכאל פומרניץ שליט"א, על כל פועליו הרבים למען מכון חכמת התורה, ועל שניאות לתת את היכל בית המדרש שיהיה לנו לאכסניה מפוארת, ולמקום שיהיה נטוע תמיד בליבנו.

בברכת התורה

מרדכי יוסף שטראוס
מנהל בית המדרש

תוכן עניינים

א – ד דעות הראשונים אם מצוות ואיסורים דרבנן בכלל לא תסור או לא

מקום א רמב"ם הלכות ממרים פרק א הלכה א-ב	7
מקום ב רמב"ם והשגות הרמב"ן ספר המצוות שורש ראשון	11
מקום ג דרשות הר"ן דרוש חמישי	25
מקום ד חידושי הר"ן סנהדרין פט א, ד"ה דבר זו הלכה	29

ה – ז בביאור דעת הרמב"ם

מקום ה תשב"ץ זהר הרקיע שרש ראשון	31
מקום ו משך חכמה פרשת שופטים ד"ה לא תסור	35
מקום ז שב שמעתתא א פרק ג ד"ה והקשה	39

ח – ט המקור למצוות דרבנן לדעת הרמב"ן

מקום ח שערי יושר שער א פרק ז	41
מקום ט קונטרס דברי סופרים סימן א אות יא עד סוף הסימן	45

י – יד החיוב לקיים דברי תורה משום שבועת סיני

מקום י שבועת סיני - סנהדרין לט א; שבועות כט א	55
מקום יא אהל משה חלק ב סימן קלח	59
מקום יב אבני נזר יורה דעה סימן שו אות טו - יח	63
מקום יג חזון איש יורה דעה סימן ב ס"ק כז קטע ראשון	67
מקום יד מנחת שלמה קמא סימן נב אות א ד"ה והנה עד אות ב ד"ה אך	69

טו – יט המחויבות לדינים המתחדשים מסברא

מקום טו מקום הסברא - סנהדרין ע"ד א	71
מקום טז רב ניסים גאון ספר המפתח - הקדמת רב ניסים גאון לש"ס	73
מקום יז הסכמת הנצי"ב לספר אהבת חסד	79
מקום יח בית האוצר א-י כלל קלא	83
מקום יט שו"ת יד חנוך סימן סב	87

כ מחויבות מבח קבלת האומה

מקום כ בית ישי סימן טו	95
------------------------	----

כא – כד גדר איסורים דרבנן

מקום כא נתיבות המשפט סימן רלד ס"ק ג	105
מקום כב אור שמח הלכות גירושין פרק א הלכה יז	107
מקום כג שדי חמד כללים מערכת א סימן קח	109
מקום כד אתון דאורייתא כלל י	113

נהיבות המשפט
סימון רלד ס"ק

מקום נא

אור שמה
הלכות גירושין פרק א הלכה ז

מקום בב

הפוסקים דלא איכפת לן ועיין ז"י ריש סימן קכ"א שהאריך בדברי התוספות שכתבו אור"י שצריך לזכור שלא יתקלקל בין כתיבה לכתיבה יעו"ש שכותבם רק על שעת הכתיבה לחוד, אבל בינתיים לא איכפת לן ולריך לחלק בכ"ז. ועיין בערכין (דף י"ח) שאני התם דאמר קרא או ראה או ידע בראיה והגדה תלה כו' משום דלשון עבר הוא לא איכפת בינתיים. ועיין פרק כסוי הדם (דף פ"ד) בתוספות ד"ה יאל זה כו' דבדס הניח כו' ומה שבינתיים לא איכפת לן אם עכשיו ממוסר גרירה ודוק בכ"ז:

הרבה יז היו עדיין מתוכו פסולין אפילו אחד פסול ואחד בשר ונתנו לה בפני שני עדים כשרים הרי זה פסול שנמצא כמויף מתוכו:

הנה בגט הניח בעל כרחו כתבו האחרונים להסתפק אם עבר ונחת, מטעם שהעדים פסולים שעברו על חרס רגמ"ה, שהחריס גם על הכתיבה והיו כמויף מתוכו, אמנם בשוגג, היינו שהמסדר הטעם את הסופר והעדים שלא ידעו שהגט כסוד בעל כרחו. בזה יש לדון דאם עבר ונחתו בע"כ דאין הגט פסול דהעדים הא לא עברו על החרס. אבל יש לפקפק לפי שיטת כמה מרבנות קדמאי, דהא דלריך לסופר לומר כתוב ולעדים חתמו הוא מטעם שליחות דבטי שליחות גם בכתיבה גם בחתימה יש לדון דכאן היו שליחות בטעות דעל דעתא דא אס הוא ידעו דהכתיבה והחתימה יהיו בעצירה ודאי דלא הוא חתמו וגמלא השליחות בשלה וזה פקוק עולם. ואם נאמר דתקנת רגמ"ה היו דרבנן כמו שכתבו האחרונים, אפשר לומר דשוגג דבכרי סופרים לא היו עבירה כלל, דבכרי האסור מד"ס אינו איסור בעלם רק מלא חסור ושאל אביך ויגדך כו', וכיון שלא היה מויד איסתחך דמה דעבר לא מפני שלא שמע לדברי זקנים ותקנתם רק מסיבת שלא ידע וכו' ליכא עבירה כלל. וסעד לזה ממה ששינוי בבכורות (דף ל"ו) ופסקה רבינו בפרק ט"ז מהלכות מכירה, דאם מכר דברים האסורים באכילה מד"ס לחבירו ואכלו ואח"כ נודע לו המקח טעות ומחזיר לו הדמים ואינו מנכה לו מה שנהנה מהאיסור, ופסק רבינו דדוקא איסורי תורה, אבל איסורי דברי סופרים אין מחזיר לו הדמים ופירש הש"ך זיו"ד סימן קל"ד דאף מה שהיה פחות מזל האיסור למכור בשוק אינו מחזיר לו, וכן מפורש בלשון רבינו, וטעמא ע"כ כיון דאכלי בשוגג איסור ד"ס לא היו חו איסורא כלל והיו כמאלו דאכלי היחרא לגמרי ולכן הוא שיהיה הדמים מה שנתן עבורו אמנם לפ"י יהיה מותר ליתן איסור ד"ס לחבירו בשוגג ולא יעבור על לאו דלפ"ע, יסתקע הדבר ולא יאמר, [ועיין פרק כל הבשר (דף קי"ח) חס ליה לזרעיה דאבא בר אבא דליספי לי מידי ולא ס"ל], אך יש לחלק דכל מה דתיקון רבנן כעין דאורייתא תיקון [ויש לכוון זה בדברי הירושלמי חלה פ"ב הלכה ג' ותיקון לאחרים דאיון אכלין ותליין ביה אית תנא תני וכו'] וקלקל לאחרים דסברי מימר שהוא פטור והיא חייבת עיי"ש] אבל לא מחזור, ופוק מוי לרבינו בהלכות איסורי ביאה פ"א ה"ב הבא על ערוה מן הערוה כמתעסק אעפ"י שאין כונתו לכך חייב וכן בחייבי לאוין ובשניות, דל"ל מה שייך לחייבו הלא אין כאן קרבן, ופירש מרן בכס"מ ז"ל, וכן בחייבי לאוין עבר על לאו כדון מי שלא התרו שאעפ"י שאינו לוקה הרי הוא חייב לשמים, וכן בשניות חייב לשמים אף עפ"י שאין מענישין אותו ביד אדם, הרי דשוגג חייב לשמים ולריך כפרה בשניות דהוי איסור ד"ס, ואי משום דשניא ערוה שכן נהנה, הלא רבינו גבי מכירה באכל האיסור דד"ס דנהנה כתב שמה שאכל אכל ואינו מנכה לו מאומה וע"כ דלאו משום הכ טעמא הוא, ומכאן סתירה למה שדן בשו"ת רעק"א סימן ח' דמתעסק בשאר איסורים ג"כ עבירה הוא ולריך כפרה, דלפ"י דברי רבינו מורים הפכו שדוקא בערוה משום שנהנה אמר דחייב לשמים הא מתעסק בחייבי לאוין וד"ס דלאו ערוה לא עבר עבירה כלל ומוכת דמתעסק לא עבר מידי בשאר איסורים דלאו חלבים וערוה יעו"ש ותבין. אבל דא מוכרח ג"כ דשוגג בדברי סופרים הוא עבירה ולריך כפרה דאי לא"ה אין סכנה לחייבו משום שכן נהנה כמתעסק, דלענין

הזורק ד"ה תיזל איחי יעו"ש והבן. אבל כאן במחזור הגט בעלמך אם קנתה מאתו השטר מתנה קודם, האם תקנה מאתו נכסים אחר"כ בשטר זה, וכן במחזר קרקע לחבירו עשר שדות בע"מ קנה, ואם יחזיק באחת שמכבר קנאה, האם יקנה השאר, נמלא דעיקר הקנין בא לאחר שאל"כ אין כאן מקום לקנין כלל, וברלוגה לקנות הדבר שמתחיל, קנתה כל השדה, וכן אם רלוה לקנות השטר קנתה בדבר הניתן בתוך השטר, וא"כ אין הקנין מתהווה ומתקיים אלא דוקא ברלוגה בכל הנקנה, וא"כ אין נתינת הגט מתחיל טפי אל הבעל, מהקבלה להאשה, והוא רק כמו קונה ומקנה בכל מקח וממכר, לכן אין קנין במחזור כלל דכל הקנינים הוא דוקא ברלוגה לקנות וכו'. [ומטעם זה נראה דלא כפרש"י שפירש בריש פרק הזורק בזה דתיזול ותיחוד כו' דמתורת אגב קרקע דזה בעי ברלוגה בדבר הנקנה הוא הגט ולא היו נתינה והראשונים השינו דזה לא היו בכלל ידה]:

אולם אחר העיון מלאתי פירכא מהך דאמרין (ב"ב דף פ"ז) משום דתלש כ"ס קנה כו' דא"ל לך יפה לך קרקע כ"ס וקני מה שעליה, וכתבו בתוספות החזק בקרקע ע"י יפיו דהוי כעין נעל וגדר כ"ס ותהא שאולה לך להיות כחצירך לענין זה שתקנה מה שעליה א"כ מלאנו תורת חזר בקרקע, וכן מוכח בתוספות (ב"ב דף י"ב) ד"ה ל"ל עומדין בתוכה, פירוש ע"כ לא מטעם חזר קנה כו' ומטעם אגב נמי לא קני דקרקע לא מיקני אגב קרקע, הרי דמתורת חזר מועיל לקנות בעבדים אף אם כקרקע דמיון, והנתיבות (סימן רמ"א ס"ק ג') לא דק בזה יעו"ש. וכן מוכח מהא שמבואר בהמה"ג סוף הלכות זכיה ומתנה בכותב מתנה לבנו לאח"מ והניח פירות מחוברין לקרקע, דלשיטת רבינו הרי מחולין לבן בשעת המיתה לכן אם מכר האב לאחר הפירות שמיין פירות שמחברין בעת מיתה אב ללוקח והבן נותן דמים וצמה קנה הבן בעת מיתה להפירות המחוברין, על כרחן דקנה אותם מתורת חזר ויש חזר בקרקע דפירות המחוברין לקרקע כקרקע דמי ודוק, וזה ראייה עמומה. והא דאמר בסוגיא כאן מוכר בעל זרעים לבטל ענין לא קנה עד שיחזיק בזרעים ולא קנה הזרעים מתורת חזר כיון שהזרעים יונקים מן הקרקע לא היו הענין חזר של הזרעים ומיחשב כאילו מונח מטלית ע"ג זרעים וזרעים האם היו חזר של הזרעים ופשוט. נמלא, דהא משכחת קנין גט במחזור שכתב הגט על עלה שמחזור לקרקע ונתן לה הקרקע עלמה ורלוה שבחוקתה בהקרקע תקנה העלה, או שכתב לה שטר על הקרקע ונתן קנתה העלה מתורת חזר, וזה סתירה גדולה לכל מה שראינו בזה דאין כותבין במחזור למחזרים שונים, דזה דומה ממש למכור לה חצירה וגט בתוכה:

לבן נראה לדעתי טעם פשוט, דעל הנך דמכר לה חצירה וגט בתוכה פריך אביי דלא היו דומיא דידה דמדעתה אין בע"כ לא, והוא, דבהך נתינה אע"ג דהגט כתוב על דבר שראוי ליתנו בע"כ מ"מ פליגי בה דלא היו דומיא דידה, אבל בהא כו"ע מודו דהך פרשה כתובה בע"כ, דאם לא מלא חן בעיניו וכו' א"כ בעינין ספר שיהא ראוי ליתן בע"כ, משא"כ במחזור דלא חוי ליתן בע"כ ודאי פסול, ובכתיבה פסול מטעם שמחזור קליה, וזה הוא מה שראינו לבאר:

ובירושלמי שמואל בר אבא בעי כתבו וחתמו בתלוש חברו ותלשו ונתנו לה מה אמר בה ר' יודא, וזה לשיטת הירושלמי דמפיק דלריך כתיבה בתלוש משום דספר כתיב והוי תלוש, אבל להבבלי דפליגי וסבר דספר לספירת דברים הוא דאחא והטעם דאין כותבין במחזור הוא משום דמחוסר קליה ורבנן בתוספות (סוטה דף י"ו) העירו בזה. לכאורה נראה דאם נעשה מחזור בינתיים בין כתיבה לנתינה תלוי בבעיא דבעי רב אשי בפרק טבול יוס (בבבסין דף ק"ב): נטמא בינתיים מהו כו' או דלמא עד שיהא טהור משעת זריקה ועד הקטר חלבים יעו"ש. אמנם יעיון בפני יהושע פרק מי שחזו שהאריך דהא דאין כותבין גט בעודו שומע עד שיטעם הוא מקרא דוכח ונתן שיהא בעת כתיבה [לשיטת הפוסקים דלא בעי שליחות בכתיבה] ראוי ליתן הגט יעו"ש. ולפ"י אם נשתתה בין כתיבה לנתינה ונחמקח קודם הנתינה נראה דהוי לכאורה בבעיא זו דרב אשי וירושלמי, ובה הסכימו כל

שדי חמוד
בללים מערבת א בלל קח

מקום בג

ק"ח) איסור דרבנן העובר עליו בשוגג אם לר"ך כפרה רשומה בדפוסם באות רנ"ג לעיין במערכת הש"ן אות

ד"ן ורואיני להעתיקו פה בחוספת מרובה מספרים חדשים מקרוב שחדשו סופרים י"ז והוא זה שהרב פתח תשובה בח"מ סי' רל"ד כתב בשם הגהות שם בסק"ג דאיסור דרבנן בשוגג אין לר"ך כפרה ושהביא ראיה מדאמרינן בעינינו דף ס"ו בדרבנן עבדינן עובדא והדר מוטבין תיובתא וכן כתב הרב חתן סופר בדף קל"ד ע"א דאכל איסור דרבנן בשוגג אין לר"ך כפרה ע"ש מה שהסביר בזה ולא זכר דברי הגהות והרב רמ"ן בשו"ת א"ח סוף סי' ח' מסכים לסברת הגהות וכתב שבמקום אחר ביאר מה שגראה סתירה לזה מדאמרינן ביו"ד סי' קכ"ג בשו"ת י"ז בשוגג דיחננה גם כס' תורת חסד שדפוס מקרוב לגאון בדורנו י"ז בסי' ל"א אות ה' מסכים לדברי הגהות דבשוגג בדרבנן אין לר"ך כפרה והסביר טעם לדבר דאיסור' תורה חשיב איסור חפלא אבל איסור דרבנן לאו איסור חפלא אלא אקרקפתא דגבירא רמי ע"ש ודבריו בהסביר זה הם כדברי הרב חתן סופר שם. גם הרב ישועה יעקב בחלק יו"ד סי' קי"ד אות א' כתב (גבי משקין הניקחים מן העכו"מ) אי חיישין שיערב איזה דבר איסור משום להכשיל את ישראל אף אם אין לו שום ריוח בזה) דבאמת לכאורה מה משול הוא לישראל מה שחולל בשוגג והוא לא ידע ואשם וכו' ע"ש משמע שסובר דאיסור דרבנן בשוגג לא חשיב משול ואם כן אין לר"ך כפרה על זה. גם ידירי הגאון אבד"ק לאמזא י"ז בסי' דברי מלכאל בסי' כ"ב אות כ"ח וכו' מסיחמך ואזיל בחר סברת הגהות הנ"ל דבאיסור דרבנן והוא שוגג אין לר"ך כפרה כלל ע"ש גם בשו"ת מנחת שי (לגאון בדורנו י"ז) בסי' ס"ב דף מ"ה סוף ע"א הביא סברת הגהות וכתב לבאר דבריו ולקריבם אל השכל (על דרך שכתבו הרבנים הנ"ל) דהטעם הוא דאף דבאיסורי תורה דעת רש"י היא בכריתות דף י"ד דאיסור מאכלות הוי איסור חפלא אבל באיסור דרבנן לטלי עלמא הוי איסור גבירא שגורו עליו שלא לאכול אותו דבר ואם כן זה דוקא כל עוד שהאיסור הוא בשגגה עליו שלא לאכול אבל אם כבר אכלו אין לר"ך כפרה על האכילה דהא על החפץ לא חל שום איסור עכ"ל. גם ידירי הגאון אבד"ק ראי"ן י"ז בספר כנסת חכמי ישראל קונטרס שני סוף סי' ק"ב נקט דשוגג בדרבנן אין לר"ך כפרה אלא שהאריך עיון בחולין דף ו' ועיין לקמן (בד"ה אמנם ומשם והלאה) שהבאתי עוד בשם גאון דורנו י"ז דנקטו בסברת הגהות (בספר דרך המלך החדש) בפרק א' מהלכות ברכות ובקובץ כנסת חכמי ישראל סי' ק"א וריש סי' קס"ב ובכורי שלמה א"ח סוף סי' ל"ג ועוד איזה רבנים :

אמנם ידירי הרע"ג בסי' אפריון שלמה י"ז בקונטרס מזהב אבנים דף ה' בהגהה לאות ע"ז כתב שדבר זה לר"ך חלמוד ורנה להוכיח ממה שאמרו בראש השנה ד' י"א אמרו להם לאו והטעם על מה שהעניתיים (במעשה שגורו בלוד חטנית בחנוכה) שלא לדעת הגהות שהרי גם על שגגה בדרבנן הנר"י להטענות ודמה זה על פי מה שגראה מדברי רש"י דהטעם דקאמרי אינו אלא תשובה ולא שלריך להטענות לכפרה (כמשמעות לשון הש"ס) אך עיקר הוכחת הגהות כתב שם שאינו מובן שהרי אף שנאמר דלחן לר"ך כפרה על איסור דרבנן בשוגג אכתי קשה היכי שבקינן לכתחלה לעשות כדברי המחיר כיון דאית ליה תיובתא אלא על כרחיך החס הייט טעמא כיון שהמורה ראוי להוראה והדין ברור לו כמו שכתב הרדב"ז בחלק הרביעי סי' י"ט סמכין שהוראתו נכונה והתיובתא שיש עליו ודאי יש לה ישוב נכון וכדוהס החס בעובדא דאב"י דעבי לאחוזבי ושני ליה דב יוסף אבל אין ראיה מזה להעובר על דרבנן בשוגג שאין לר"ך כפרה ע"כ תורף דבריו הנכונים לדעת הענייה. גם ראיתי בקובץ יגדיל תורה בקונטרס תשיעי דף רכ"ה ע"ג בסי' קכ"ה אות ד' שכתב רב גדול אחד י"ז (חומת שמואל) שדבריו הנחיות לריכס יאוב מכמה מקומות ולא משמע הכי עיין טוס' בשבת דף י"ב ע"ב מה שהקשו מהבדלה וגם מהא דק"ל דהאכל תרומה דרבנן גם כן לר"ך לשלם חומש ועוד סתירות רבות שהעליתי בחבורי עכ"ל י"ז וידירי הגאון עמודי אש י"ז דף ס' ע"ב

וין בדברי הרב מוהר"י אלפאנדרי בתשובתו שהוצאה בספר יבא הלוי בשו"ת ליו"ד סי' ב' :

ב על מה שכתבתי בדפוסם שם אי מהניא אומדנא לעבור על השבועה בקום עשה ולומר דאדעתא דהכי לא נשבע או דוקא עובר על שבועתו הוא דמהני וכתבתי בשם הרבה מרבני אחרונים דאף שהרב מוהר"א"ח מסתפק בזה מכל מקום לא שבקינן אי דפשיטא להרבנים מוהר"ש"ס ומוהריב"ל דמהני גם לקום עשה פני ספקו של הרב מוהר"א"ח ושהוכיחו כן גם מתשובת הרשב"א הביא הרב מוהר"י קולון וכו' וכו'. הגה עתה ראיתי לידי הרע"ג חרי"ף הנ"ל י"ז שהאריך מאד בפרט זה שם בדף ו' ע"ב (מד"ה) ש גבן וכו' והלאה) עד דף ט' ע"א וסיים שם (בד"ה ואף שיהיה) ות תורת העולה מכל השו"ס בכתב דלעבור על שבועה בקום שם מכה האומדנא דלא על דעת כן נשבע רבו המעשים הלא המה חוספות והיט מפרשים שהביא הריטב"א ומוהריב"ל ומוהר"ש"ס ומוהר"א"ח והפני משה והפריח מטא אהרן וסוגיא דהגחל קמא ד ק"י ע"ב רי"ק כוונתו גם הרב חקרי לב אסוף דעתא ספר היתר כדעת רבני אחרונים המעירים בקום עשה עיין להרב דף עז החיים בתשובה סי' ג' דף י"ז ע"ב שאף שביא דף הריטב"א והגומיק יוסף עם כל זה פסק בדורנו להתיר וליין לעיין מן המשמח סי' ע"א דף ג"א ע"ב וע"ג ומערכי לב ח"ב דף ב' אלו תורף דב"ק י"ז והאריך עוד בכמה כללי דינים בענין ומדנא בחריפותו ובקואותו כי רב הוא לך נא ראה. וגם לענין אי הניא אומדנא להוילא ממון שכתבתי בדפוסם (בדף מ"ט בד"ה נזדנא דמוכח פוסא) ראיתי להרב י"ז בחלק ח"מ סי' א' וסוף י' כ"ב שדבר קלם בזה וספרים רבים שהבאתי בספרי לא הזכירו דברי הרב בזה כמו שיראה הרואה בדב"ק ומסתמא אינם נמאליס עקד ספריו או כי איירי דטריד בעיונו בהלכות גדולות ומרובות שה עליו לחפש חיפוש מחפוש ועיין בספר היקר בני בנימין לתנא ירושלמא מוהר"ב נבון בדף י"ד ע"ג (בד"ה והנה כל זה) :

על מה שכתבתי שם (בד"ה ואומדנא דמוכח) בשם כנסת הגדולה חתן משפט סי' ט"ו הנהת בית יוסף אות י"ג דמי שנגבד מנו כלי כסף ויש כמה אומדנות מוכחות שאיש פלוני גנבם ותר למוסרו ביד השופטים בשביל חוב קרוב לשווי הכולים ולכפותו ד: שורה הדברים אחרים הערני ידידי הרע"ג ברוך עין מח"ס בר מזה י"ז שכתבתי תשובה חתן משפט סי' ע"ה ס"ק י"ט בשם שו"ת פמ"א לא כתב כן :

בעיקר דין אומדנא כתב לי רב גדול י"ז והוביל דב"ק לקמן באות קל"ג (בד"ה גם על מה) ובזכרונות הגאון חקרי ב שסב"ס ספר ישרי לב בדף ג"ד ע"ד אות א' כתב בשם הרא"ש לל פ"ד סי' ד' דאומדנא הבאה לעקור נחלה לא אמרינן וליין ארמ"ע מפא"ט סי' כ"א ובאות כ"ח לין כתובות דף כ"ח וס"ח וע"ט ז"ה קידושין דף מ"ט בבא בתרא דף כ"ז ירושלמי כתובות דף ל"ט וער אפרים סי' ס"ז וס"ח בבא בתרא דף לק"ט זכרון דברים דף ג"ד גיטין דף מ"ז וע"ב הריטב"א סימן טו"ב נאות יעקב דף ו' וכן שאלו סי' ג' הרמ"ע סי' טו"ן תשב"ץ ח"א סי' פ"ד וז"ה וז"י ז"ב סי' ס"א דבר שמואל סי' ס"ז ורמ"ג תשב"ץ ח"ב סי' רכ"ד רע"ב מעיל שמואל סי' ק"ב וסי' כ"ג הרימ"ט ח"א סי' כ"ג וכו' זוט המשולש סי' יו"ד וי"א קונטרס מחזה אברהם פנים מאירות ז' כ"ג וק"ב בני משה סי' א' תשובות מיוחסות סי' ו' הרדב"ז: הדרשות סי' קכ"ח וקב"ט ור"ד ורל"ג ובאות לק"ט לין תשב"ץ ז"א סי' ז"א ישרי לב ח"מ אות א' ובספר שער הגיון לין כתובות ז"ד תוספות ד"ה כתב מ"ז ע"ב ד"ה שלא נ"א תוספות ד"ה מקרקעי נ"ה ע"א ס"ח ע"א ע"ב תוספות ד"ה כתבתינה ז"ד תוספות ד"ה זין ירושלמי כתובות פרק ב' הלכה א' ועיין בפני משה ד"ה חייב פרק ה' הלכה א' בבא קמא מ"א ע"א ירושלמי בבא קמא פרק ה' הלכה א' בבא בתרא ז"ג ע"ב ע"ש קמ"ז ע"ב סנהדרין ל"ז ע"ב ירושלמי סנהדרין פרק ד' הלכה ט' שבועות ל"ז ע"א ועיין תוספות ד"ה דאי :

בדרבנן לגשים וקטנים כיון דהקתם היתה רק לחוק דברי תורה שעל זה הרשעתם התורה ולא בזה שהיא סייג לתקנתם אבל לענין כפרה בשוגג בדרבנן הוה כמו שוגג בדאורייתא שהחמירו לענין כפרה אף בדאונס פטור ועל כרחין משום דהוה קריב למיד וממילא הוא הדין בדרבנן שאינו מלד גזירה רק מלד הפעולה בעגמה דהא לענין כפרה לא שייך לקנוס שוגג אטו מויד דקמי שמיא גלי ולא דמי לספק דרבנן בדליכא לברורי שלא חלה גזירהם מתחלה מה שאין כן בשניג דלא שייך בזה אזהרה רק מלד האיסור שאינה לידו שודאי החייב עליו להיות מזהר כפי האפשרי שלא יבא לידי שוגג בדרבנן ואף שגא מלד חזרו שהחילו דבר איסור מכל מקום לריך כפרה שגא לידי תקלה ומכאן ולא שייך לחלק בזה מלד חומר הענין לענין כפרה יעוין תוספות כתובות י"ז סוף ע"ב וסוטה ח' סוף עמוד ב' ותמיהני אף עלה בדעתם להסתפק בזה שהרי מפורש בחולין דף ו' ע"א אפשר גזרו על תערוכת דמאי ומוסיחיה מילתא דרב אבי למיכל איסורא יעוין ס' ו' ע"ב כהאי גוונא בגזירה שגזרו עליהם דאף בישראל עימד על גבי אסור ומפורש דגם באיסור דרבנן בשוגג מוחשב תקלה אלו חורף דב"ק. ושוב האריך לדחות דברי הגמ' ומתבאר מזה שדעתו מסכמת דגם לשוגג בדרבנן לריך כפרה ותבאחו זו השיב בפרשת ייכלא תרומ' וזה סותר למה שהובא בשמו בכנסת חכמי ישראל בקונטרס השני הג'ל שגדפם בשנת תרנ"ו אך נראה שכתביהם שס' בברי שלמה נחית להאי דינא ודבריו שם הם עיקר דינא לדעת הגאון י"ז:

ג חסור בספר חיי אריה לירידי הגאון אבד"ק קראקא י"ז בס' י"ז שהביא ספרת הגאון מליסא בגיטות הג'ל והקשה דמדברי הרמב"ם בפרק י"א מהלכות דעות דליכא איסור דרבנן בשוגג אינו מוכרח עליו מתבאר דגם איסור דרבנן בשוגג הוה איסור ולריך כפרה ולדד להכריח כספרת הגמ' מדרבי הרמב"ם בחדד עשר מהלכות תרומות דין ב' ודחה דאין משם ראיה וגם על ראיות הגמ' ומעורבין בהיא בדרבנן עבדין עובדא והדר מוסיבין כתב דאין ראיה משם דהפירוש הפשוט בש"ס הוא מה שכתב הרדב"ז וכו' (דברי הרדב"ז הזכרתי למעלה בד"ה אמנם) וכתב דמחולין דף ו' דסבר הש"ס דרבי אכל עלה של ירק בשוגג ודמי לה דאין הקב"ה מביא תקלה על ידם והתם מעשר ירק דרבנן ואי דבשוגג לא עבר איסור כלל בדרבנן אחאי קרי לה תקלה אלא על כרחין דאף בדרבנן בשוגג הוה כעיסר איסור ולריך כפרה והתם בתרומה אף דתלוגי תרומה כפרה מכל מקום הקד מיעשה אותם התורה וכן מתבאר ברמב"ם בראשון מהלכות איסורי ביאה הלכה י"ב הבא על עדות כמתעסק חייב קרבן והוא הדין הבעל הבטיה חייב עונש ומיירי במדכין לאשתו שהיה שוגג ואף על פי כן יש עונש אף בשניה בהיא מדרבנן ועיין כסף משנה יעוין רדב"ז ח"ג ס' שני אלפים קכ"ה ומשמע מזה שאף איסור דרבנן בשוגג לריך כפרה אלו חורף דב"ק :

ז דברי הגאון שבכנסת חכמי ישראל ריש ס' קס"ב הג'ל (בד"ה אמנם) הנה בקובץ המאסף היואל לאור בעיר קדשנו ירושלים תובב"א בשנה שניה בס' ק"ץ דף קע"ח ע"ג כתב הרמב"ם מוהר"ר משה ישראל פיזגר מעיר דאבראוונא י"ז שדברי הגמ' לריים עיון גדול ובתב' עין יצחק אכן העזר ס' י"ז תבירי לגיואל וצבית שלמה להגין מוהר"ש אבד"ק סאקאלא העיד גם כן על הגמ' והביא שספרו מקור חיים ס' תס"ז כתב הגאון להיפך דשוגג דרבנן לריך כפרה וכן עיקר עכ"ד י"ז (לא כנתי לעיין בצקיותו) והעטם שכתבו כמה רבנים שהבאתי למעלה על פי מה שיש לחלק בין איסור חפאל לאיסור גזרא כתבו ירדי הרמ"ג אבד"ק סאקאלא י"ז בהמאסף שנה שלשית בגליון שני דף ו' ע"ב בשם הגאון נדר הגאון מליסא בחדושו לבניה (שכספר נחלת יעקב) בדף י"ג בד"ה (לולא דבריו) :

ק (ט"ז) אדם מוילא דבריו לבטלה בנדפס אית שי"ן כתבתי להעיר על איה מרבנן בתראי דנקטי בלישנייהו דאין אדם מוילא דבריו לבטלה דהלל וז דברי ר' מאיר ואין קים לן כרבנן

ט"ז שקיל וטרי בעיקר דברי הגאון ישועות יעקב הג'ל וכתב בתוך דבריו ו"ל גם מ"ש שם דשוגג בדרבנן אין לריך כפרה ליסא וכמ"ס במקום אחר עכ"ד ובלי ספק כבר הזכיר בלוחו מקום דברי הגמ' בזה די כל רז לא אית ליה ואף כי הגמ' לטו ועיין בקונטרס זה לעיל אות כ"ד בסוף סק"ח מה שכתב רב אחד בדורנו י"ז על דברי הגמ' בזה. גם ירדי הגאון אבד"ק פרעמיסלא י"ז בשו"ת בית יצחק חלק א"ח ס' ס"ה כתב שדברי הגמ' דחוקים מלד ומדברי התוס' במס' עבודה זרה דף כ"ב שכתבו דעובר בלפני עור אף אם כונתו שיעובר מדרבנן (כלא כדעת הרב מנחת חינוך בס' רל"ב ורל"ח דמכאן חזרו בדרבנן עובר בלפני עור לא ח"מ מדאורייתא דלא גרע מהניח לו אכן בדרב"ך מכל מקום מוכח דלא בהנתיבות ע"ס. אמנם ראיתי בס' דרך המלך לגאון בדורנו י"ז בהלכות ברכות פרק א' הלכה י"ט דף כ"ט ע"ג שכתב על דבריו שבמח"ס לא ירד לעומק הדבר הגמ' ודבריו הם קלורין לעין דאיסור דרבנן לא חל איסור על החפץ רק שאנו מזהירים לשמוע דברי חז"ל ושלל לסור מדבריהם וזה שייך כשיודע מגזרת חז"ל אבל כשהוא שוגג ואינו יודע אם יש בזה גזרת חז"ל אף שייך לענשו על שעבר ולא שמע לדבריהם כיון דבאמת לא ידע משום הכי לא חשיב שעבר ואין לריך כפרה עכ"ל ע"ס שכתב כן מסבירא ולא נרגש משום סתירה שיש לסבירא זו כמו שכתבו הרבנים הג'ל. גם ירדי הגאון מרן מוהר"י שטערין אבד"ק שאיל י"ז בדבריו שבכנסת חכמי ישראל בקונטרס השני ס' ק"א קרוב לסופו אות ג' נמשך אחר דברי הגמ' הנתיבות הג'ל ע"ס (דברי תורה עשירים במקום אחר שאביא בסמוך איה"ש) גם גאון בדורנו י"ז הובאו דב"ק בכנסת חכמי ישראל ריש ס' קס"ב דברי דברי הגמ' הנתיבות בדרבנן אין לריך כפרה והביא שיטת הר"ן דגם בשגגה לאו אין לריך כפרה ועל זה הרבה להשיב אבל לדרבנן מישחק שתיק ע"ס ובספר נחלת ישראל לירדי הגאון י"ז ניונו י"ז בס' י"ז אות ל"ג נסתייע לסברתו שבספרו משכנות הדועים ס' ל"ח בדרבנן לא חייבין לאיסור למפרע מדרבי הגמ' דשוגג בדרבנן אין לריך כפרה ובספר ילקוט הגרשוני לירדי הג' אבד"ק מאראשגלדאש י"ז דף ח"י ע"ב כתב הסבר לסברת הגמ' הנתיבות (וכוונתו דעתו למה שכתבו כמה רבנים שדמתי בזה דיש חילוק בין איסור חפאל וכו') ועיין לקמן בד"ה ועל דברי :

ובספר בברי שלמה הגדפם מחדש לירדי הרמ"ג מוהרש"א רענעטא מאראקאו י"ז בחלק א"ח סוף ס' י"ג מסיחמך ואיל בתר ספרת הגאון בגיטות הג'ל דבדרבנן בשוגג אין לריך כפרה ובתפוסת ירדי הגאון אבד"ק שאיל הג'ל י"ז שהובאה שם בס' ל"ד שקיל וטרי בזה והביא תשובת הגאון רמ"ך שהבאתי למעלה ועל מה שהוקשה להרמ"ך מההיא דיו"ד ס' קכ"ג בשו"ת י"ן נסך בשוגג דבני כפרה (דמשמע ליה להר"ך רמ"ך דמיירי בסתם י"ג דרבנן) וכתב דיש לדחות דמשיעור לשון הרמ"א ותשובת הר"ש נראה דמיירי בדוע שנתנסך דזה הוה מדאורייתא וגם דהא להטורי וזה יורה דעה ס' רי"ח סק"ד ורמ"ה ס"ק מ"ב דתקנה במקום סייג הוה דאורייתא ועיין פרי תבואה ס' א' ובעיקר סברת הרמ"ך (על פי דברי הרמב"ם בספר המלות דמילי דרבנן כדברי תורה מקרא דלא ופירשו דבריו דהיינו עממא דספקן מותר דגורתם היתה רק על הודאי וכיון דלא גזרו על הספק דאיכא ריעותא לפנינו מכל שכן בשוגג שלא ידע משום איסור) הגם שכן דעת הרשב"ץ בזה הרקיע והמגילת אחר בשורש הראשון להסיר השגת הרמב"ן שחשב לעקשת לומר דעת הרמב"ם כי כל מה שאמרו להקל בדברי סופרים שהם התנו כן בסייגים שעשו ושכך הורשו ממתקני התקנות ויזוירי הגזירות ללכת בהם לקולא כדי להפריש ביניהם לדברי תורה יעוין שם באורך מכמה ראיות לסברא זו שדחה ותמיהני שמפורש כן בפירוש רש"י ברכות י"ט ב' בד"ה כל מילי וכו' רבנן חללוהו ליקרייהו לעבור על דבריהם היכא דאיכא כבוד הבריות והיינו שהתורה מסרה לחכמים לעשות סייגים כפי שיעורו לשמירת התורה ולכן במקום שלא ראו בזה חיוק לתורה לא גזרו כמו שלא גזרו גזירה לגזירה ולא החמירו בספקן והחירו משום כבוד הבריות והמנו

מקום נד

אחיו דארייה
מלי

עוד האירובי האחרונים בפקריהם צחירות קצרה דכ
איפורים דרבנן אך איפורי בגרל המה לא איפורי
הפלא ודבריהם ומורקמים ועיין ברמזם ה' מעשר שני
פ"ב הי"ב והי"ג שב' וז"ל פירות וצ"ש שנטמאו בירושלים
ופדאן אם נטמאו צוולד העומאה אקור לפולין אלל
יאלכו בפנים מפני שולד העומאה מדבריהם ואם נטמאו
צאה"ע חי שנטמאו צחון ואפי' צוה"ע אפי' שנכנסו
בירושלים הרי אלו כפדין ונאכלין בכל מקום דר"א
בשהכניסן ע"מ שלל ההפסס המחילות אצל אם לא
סמנה הוה"ל ונכנס והרי הוא עתור מה"ת שאין ולד
מעמא אח המע"ש מה"ת כבר קלטוהו מחילות ואינו
יולל עכ"ל ולכאורה הדברים מחוסרים עעם דמח"כ אי
מחי עומאה דרבנן לשלל יקלטו המחילות לא ליצני
חנאי כלל ואי לא מחי ח"כ גם תחאי ראוי שלא יועיל
כמו שאינו מועיל חנאי צעור גמור אולם לדעת
האחרונים הכ"ל דכל דרבנן הוא אך אצברא לא אהפלא
יחא דספיר צעי חנאי דרבנן כיון שהמעשר צעלמותו
היחר ויש למחילות מה לקלוט ועכ"ל החנאי שהאדם
מחנה ספיר מועיל כיון שהאדם יש לו מניעה אמיתית
מדיא מלאכלו כיון שעליו מוטל האיפור דרבנן משא"כ
צטומאה דאורייתא שהמעשר צעלמותו אקור עכ"ל לא צעי
חנאי כלל דבגמ"ה אין למחילות מה לקלוט כלל כיון
שהמעשר צעלמותו אקור וצעור גמור לא מחי חנאי
של האדם דכיון דאין לו מניעה מן הדין מלאכול ח"כ
ה"ל מחנה עמש"צ משא"כ צטומאה דרבנן שהמעשר
צעלמותו מותר ויש למחילות מה לקלוט עכ"ל ספיר צעי
חנאי ועכ"ל ספיר מועיל חנאי כיון שעל האדם מוטל
האיפור דרבנן וא"כ התנאי שלו הוא כפי הדין וספיר
מחי ודויק . ורמתי צמדרש הנחומא כאל קי' כ"ט
ח"ל ילמדנו רבינו בר חנוכה סתויר צה שמן ציום ראשון
צחו להדליק צה צצקי כך שבו רצותיו כ"ח סתויר צה
שמן ציום ראשון מוסיק עליו כל שהוא ומדליקו ציום
שני ואם הותר ציום שני מוסיק עליו ציום שלישי ומדליקו
וכן צצאר הימים אצל הותר ציום שמיני עושא לו
מדינה צצני עלמו למה כיון שסוקלה לאלול אקור
להשתמע ממנו. לא יאחר אדם איני מקיים מצוות וציקים
הוה"ל ואין מה"ת אחר להם תקצ"ה צבי אין אחר רשאין
לומר כך אלל כל מה שבחורים עליבם מחיו מקיימים
שנא' ועשית עפי' המורה אשר יורוך למה שאף על
דבריהם איני מקיים שנא' ותבזר אומר ויקס לך כו' עכ"ל
והנה מה שהקדים התנחומא להציא דין הקבלה כ"ח להא
דסקצ"ה מקבים על דברי חכמים הוא דבר מפלית
לחיה שייכות ים מה לזה ואם רלל להציא לחיה איפור

אתון דאורייתא

דמו משתקע חמיה דלי חישז לזרקו לאהר שקיעה
מיד הוי פגול משום דהוי מחשז חזן לזמנו ואין לומר
דפגול דרבנן קאמר דהא דומיא דאימורים ובשר קדשים
(דקחני להו כמי החם) איירי דהוי פגול דאורייתא ולא
קחני בשר קדשי קדשים ומחלות ואילך דזמן אכילתו
מרבנן עכ"ל החוס' וכוונתם להכריח דקוני' דסוף איזתו
מקומן איירי רק בפגול דאורייתא מכלל קחני פגול
דמחשז לאכול בשר קדשי קדשים ומחלות ואילך דהוי
פגול דרבנן כיון שזמן אכילתו מרבנן רק עד חלות
ומעשה יס' לנו ראי' מפורטת מזה דאיסורים דרבנן איסורי
הפלא כינהו ודצריהם מוקצים על עלמיות החפץ דלי
כינא דרק איסורי גזר' כינהו ואין להם מוצא בעלמות
סחפן ח"כ ממילא הא דקבעו חכמים אכילת ק"ק עד
חלות הוא ג"כ רק איסור גזר' אבל הקודש בעלמותו
אינו פקול גם אחרי חלות וכמוהו וא"כ איך כחצו
החוס' דמחשבת אכילת ק"ק אחרי חלות הוי פגול דרבנן
עכ"ל הלא ראוי שגם פגול דרבנן לא יהי' כיון שלא
היה המחשבת אכילה על זמן שהקודש בעלמותו פקול
ורק על זמן שהאדם הוא שמוכר ומלאכול ומחשבת כזאת
הרי אינה מופגלת אפי' דאורייתא ולא עדיף איסור
דרבנן מעשה דאורייתא האיסורת אכילת הפסח בערב
הפסח ואעפ"כ אין מחשבת אכילתו בע"ז הפסח מופגלתו
מפאה שאין עליו אז פקול עדיין וכ"ל ועל כרחך הא
דקבעו חכמים זמן אכילת ק"ק עד חלות דצריהם כאלו
גם לענין פקול הקודש בעלמותו וכמו שאמרי עמוד השחר
נעשה כותר מה"ס ונפקל בעלמותו כן אחרי חלות נעשה
כותר ומצריהם ונפקל זיילמותו וע"כ שפיר מחשבת
אכילתו אחרי חלות מופגלתו מרבנן וכמוהו וא"כ יס'
ראי' מפורטת מזה דצרי חכמים על עלמיות החפץ האם
מוקצים ושהם איסורי הפלא ג"כ לא לצד איסורי גזר' :

והנה קלח האחרונים הוסיפו לחדש עוד דשוגג
באיסור דרבנן ח"ל כפרה וקליהה שאינו דווקא
לשוגג באיסור חורה שגבל איסורי חורה המעשה בעלמותה
עצירה ואיסור וכן המחלל בעלמותו צואכלות האסורות
וע"כ גם בשוגג אף שלא היה' סם מחשבת עצירה עכ"ל
הרי כעשהה מעשה עצירה וע"כ לדין כפרה וקליהה
משא"כ בדרבנן שאין המעשה או המחלל בעלמותו איסור
כלל לפי ההנחה דאיסורים דרבנן רק איסורי גזר'
כינהו וע"כ רק אם האדם צדוק לנו עובר על דברי
חכמים ה"ז עזריין ורשע אבל כשה"ז שוגג דצדק אז לא
הוי עצירה כלל וא"ל כפרה וקליהה עכ"ל ונלע"ד
סברא זאת לריבא עיונא דבא מש"ס חולין ד"ו ע"א ר' י'
זירא ור' חסי' איקלעו לפונדקא דיא חייתי לקמיהו צליס
המלומות ציין ר' זירא לא אכל ור' חסי' אכל ח"ל ר"ז
לריא ולא חייש מר להערוכות דמאי ח"ל לאו אדעמאי
איר זירא אפער גזרו על הערוכות דמאי ומקשי' מילתא
דר' חסי' לויכל איסורא (במה"י) הפסח צהמחן של
לדיקים וכו' עכ"ל הגמ' והנה מפורש פסח דגם שוגג
באיסור דרבנן נחשב לעצירה דהא דמאי רק מדרבנן אסור
ור"ל בשוגג הוא שאכל ואעפ"כ חשיב ל' ר"ז הקלה
וקמחמה השחא צהמחן של לדיקים כו' ולכאורה יס' ליישב
דשאני דמאי דאף שהאיסור הוא מדרבנן עכ"ל הרי האיסור
דרבנן הוא מחשבת איסור חורה דמאי לא עישר העם
האזן וח"ל טבל ואסור מה"ס ח"ל דמדאורייתא לא חיישי'
לסכי דרוב מעשרין הן ועכ"ל כיון דמדרבנן חיישי' להכי
שיע' צו איסור חורה פ"כ שפיר הוי מחשבת הזה איסור
הפלא וספיר חסונ' עצירה גם בשוגג וכעין זה כחצו
החוס' ציצמות דק"ד פ"א ד"ס איך יוחנן אסא דפריך
הסם אמ"ד דקטן אוכל כצילות צ"ד מלווין להפרישו מלא
דכ"י

דאורייתא דו"ק כי סברה חדשה וכוונתה היא צמחיה
ועתה שפיר הקדים הסכומא להציא דין הקללה כי
דהוי רק מלוא דרבנן ואעפ"כ אמרי' צ"י דין מוקלה
מחמת מלוא ואם תשאל ע"ז איך שייך מוקלה מחמת
מלוא צמחיה דרבנן הא ענין מוקלה למלוא הוא רק בעבור
חלות קדושה על עלמות החפץ וזה לא שייך צמחיה דרבנן
שרק אל האדם המה כאלו חלל אין להם מוצא בעלמות
החפץ לזה אמר הסכומא ח"כ שאל האמר כן כי
הקצ"ה מוקצים על דברי חכמים וזה אשר ירחקו הכה
הוא מרחק צמחיה ממנו ית' וזה אשר יקרבנו הוא
הקרב והקדוש בעלמותו ממנו ית' וכחצי צמחיה דמיון
מאחר שהקצ"ה מוקצים על דצריהם וכ"ל וע"כ שפיר יס'
קדושה גם בחפץ המוקלה למלוא דרבנן וספיר אסור
בהנחה דו"ק היע"ז וע"כ צ"ד ס"י פ"א צ"ד ס"ק כ"י
שכ' דאע"ז דאיסור דרבנן אין מלווין להפריש את הקמח
מ"מ ראוי להפרישו מפני שדבר האסור מעומעם את הלז
ומוליד לו עובד רע צוקותו עש"ה ומוכח גם מזה
דאיסורים דרבנן ג"כ איסורי הפלא כינהו וע"כ מפאה
היות המחלל איסור בעלמותו ע"כ הוא מעומעם את הלז
ומוליד עובד רע אף שהקטן אינו מלווה עליו :

עוד נלע"ד להציא ראי' דאיסורים דרבנן המה גם
איסורי הפלא ושיע' כח לחכמים להשים איסור
ופקול על עלמיות החפץ ושלא אל האדם לצד דצריהם
כאלו וזה צמחיה דצרי החוספתא פקחים פרק רביעי
סומכא שם שאל חישז צמחיה הקרבת הפסח לאכלו
ציום ערב פסח אז הפסח כשר ולא הוי פגול עשיה
ולכאורה לדין להצין דמדוע שינה זה ומחשבת חזן לזמנו
דמפגלת הלא אכילת הפסח ערב פסח הוא ג"כ שלא
צמחיה וכמוהו צמחיה דמאי ע"כ דאיסור לאכול הפסח
מצדד יום בלל הצא מכלל עשה דצליה ולא ציום
עש"ה וצ"ד לחלק ולומר דרק צמחיה לאכלו חזן לזמנו
דאז הקרבן כבר נעשה כותר ונפקל בעלמותו הוא
דמחשבת מופגלת משא"כ צמחיה לאכול את הפסח
מצדד יום דאז כהי דלא הוי זמן אכילה ואיכא איסור
עשה לאכלו אז' וכ"ל עכ"ל הפסח בעלמותו הרי כשר
הוא גם אז דוודאי אין הפסח פקול מצדד יום וצליה
חזר וכשר וכמוהו מקצראו דש"ס ערוך הוא צמחיה
דפ"ר ע"כ דאמר אהא דפליגי הסם חכאי צהא דאין
שצירה עלם כוהב צמחיה פקול רחד יליף ל' מצו כשר
ולא צמחיה ואידך מדכתי' צמחיה אחר יאכל ועלם לא
חשצרו צו ועל כן הראוי לאכילה יס' צו משום שצירה
עלם ושאין ראוי לאכילה אין צו משום שצירה עלם ופריך
דמאי צמחיה ומשכי דאיכא צמחיה שצירה העלם מצדד
יום דלמ"ד כשר הא' כמי הא כשר הוא ולמ"ד ראוי
לאכילה הא מצדד יום אינו ראוי לאכילה עכ"ל הגמ'
ומצדד צמחיה דכתי' מצדד יום אינו ראוי לאכילה עכ"ל
הפסח בעלמותו כשר גם מצדד יום ואין עליו פקול
בעלמותו ורק שהאדם הוא שמוכר ומלאכול אז באיסור
עשה הכ"ל וכ"ל וע"כ שפיר אין מחשבת אכילתו בערב
הפסח דומה למחשבת אכילתו חזן לזמנו כיון דמחשבת
אכילתו חזן לזמנו המחשבת הוא לאכול דבר פקול משא"כ
צמחיה אכילה בערב פסח דהפסח גופי' כשר והיא
רק מחשבת אכילה אסורה ושלא כדינה אבל איכנה
מחשבת אכילת דבר פקול דו"ק היע"ז . והנה כי כן יס'
לנו להציא ראי' צורה צמחיה דאיסורים דרבנן איסורי
הפלא כינהו וזה מדברי החוס' צמחיה ד"כ ע"כ ד"ה
נפקל שחצו ח"ל יס' עפרים דמאי אינו נפקל (אין
דס קדשים נפקל) עד לאה הכוכבים ח"ל דרבנן עזרו
הרחקת ופסקותו מחמת החמה וכו' ומיהו קשיא מדאמרי'
בסוף חזרו מקומן דקדשים הנאכלין ליום אחד ומחשצין

ר' יהושע אומר לו מעשה וקפשה זקן זר אחר להם חף הוא קילקל לעלמו ותיקן לאחרים ובר"ש כ' ח"ל קפשה ואכלה מטפה ואכלה קלקל לעלמו מפרש צירושלמי דאכלה ואיענש ותיקן לאחרים דאינון אכלין ותליין ז"י עכ"ל והנה זה הזקן חרי לא אכלה צדון לעצור דא"כ מאי דא"י הציאו חכמים ממנו חלל שואתו הזקן ה"י קוצר לפי סברתו דחלת קמח מותרת לזרים וא"כ גם לר' יהושע דק"ל דאסור לזרים עכ"ל הזקן הזה הא ה"ל אומר מותר דק"ל דשונג הוא וא"כ מאי טעמא אינשנא הא הו' שונג דדרבנן דאיסור הקמה הזה לזרים הוא רק מדרבנן הואיל וקרא עליו שם חלה דמה"מ אינה חלה כלל וכמנצח שם צמפרשים ע"ש ועל כרחך דגם שונג דרבנן י"ש עליו עונש ולר"ך כפרה וקליחה וע"ע זכ"מ פ"א מה' איסורי ביאה ה"י שכל מ"ש הרמזים וז"ל הצא על ערוה כממעק אעפ"י שאין כוונתו לכך חייב וכן צחי"י לאוין וצטיות עכ"ל וצטיות ח"א חייב לאוין לא ידעתי למה קרבן אין כאן עכ"ל וכי ע"י הכ"מ וז"ל ולי כראה לייסב דה"ק וכן צחי"י לאוין עבר על לאו כדן מי שלא הותרו צו שאעפ"י שאינו לוקה חרי הוא חייב לשמים וכן צטיות חייב לשמים אעפ"י שאין מענישין אותו ציד' אדם עכ"ל ומפורש צוה דאפי' שונג דרבנן כגון שניות נמי לר"ך כפרה וקליחה :

ודענין אי תרומה הו' איסור חפלא כשאר איסורים או דילמא הו' רק איסור גזרה שאלו ה"י החפץ צעלמותו אסור ה"י ראוי שיה"י אסור לכל ומדאסור רק לזרים אי"כ רק זרות של האדם גורם האיסור וה"ל רק איסור גזרה ראיתי צ"י צורך ענש שער הכולל דין צ"י שבי וז"ל ואפשר דעת הראשון דדין דאיסור אכילה הוא רק משום זרות לא מיקרי חלל איסור גזרה וכו' עכ"ל חולס י"ש להוכיח איפכא ממוספחא יומא פ"ד מי שאלוה צולמוס מאכילין אותו הקל הקל כו' נכילה ותרומה מאכילין אותו תרומה ע"כ וצירושלמי שם הקשה נכילה איסור לאו ותרומה איסור מיתה ואת אמר הבן כו' ואי כיוצא דתרומה רק איסור גזרה הוא ח"כ מאי קשי' הרי כתב הראש"ש שם ציומא דמועצ לשחיט צטבת עצור החילה מלשאלו נכילה אע"ג דצבת איסור סקילה מכל מקום כיון שהוא רק איסור גזרה ע"כ הו' היתר גמור לגבי חולה משא"כ איסור חפלא דנכילה שאין האיסור קר מן החפץ מפני סכנת החולה והו' רק דחוי' וע"כ יתיר עדיף לעשות איסור גזרה חמור שהוא הותרה מהאכילו איסור חפלא שהוא רק דחוי' אע"ג דהאיסור חפלא ק"ל טפי בעת"ד הראש"ש שם וכמו שציירו האחרונים כוונתו וא"כ נכילה ותרומה נמי ראוי לומר כן ועל כרחך דגם תרומה איסור חפלא הוא נכילה וספיר הקשה צירושלמי ואולם י"ש לדחות ולומר דקושיה הירושלמי לא קאי על בוק הדין מה שמאכילין אותו תרומה כ"א על לשון הסוספחא הוא שהקשה דמהקדימה הסוספחא לומר דרך כלל דמאכילין אותו הקל הקל כו' וקמפרש ח"כ את הכלל הזה ואומרת נכילה ותרומה מאכילין אותו תרומה מוכח מזה דתרומה קל מנכילה ומפאת קלות התרומה הוא דמאכילין אותו תרומה וע"כ ספיר הקשה דתרומה איסור מיתה ונכילה איסור לאו ואת אמר דכן דתרומה קלה מנכילה צמחי' ונאחי רק להעיר :

כר יא צו יבואר אם נשים רשאות מדינא לצדק על קיום מלוא לילית וקובה :

בא"ח כ"י קע"י צ' כי צהג"ה ח"ל ונ"מ אם רוליס הנשים לענף את העלית ולצדק עליה דמרות צידן כשאר מ"ע שז"א חף מיתמי כיוצא ולכן אין

דחיי' צן חצר שרגיל לילך חלל חצי אמו עם הארץ אין חוששין שמה יאכילנו דברים שאינם מחוקקים (שאינם מעשירים) מלא צידו פירות אין זקוק לו (ליענן הימנו) ומשני דצדמא הקילו ותקשו החוס' שם דל"ל לומר דצדמא הקילו ה"ל לחנך צפסימות דכיון דדמא רק מדרבנן הוא ע"כ אין זקוק לו וכדאמרי' תחם צדק סוגי' דצדמא דרבנן לכ"ע אין צ"ד מלווין להפרישו ותיירלו שם צדמא חסדי וז"ל אי"כ כיון ש"ס לחוס לקפק עצל דהו' דאורייתא י"ס להחמיר אי לאו טעמא דצדמא הקילו עכ"ל וכעין זה אימא עוד צצ"ק ע"צ דקאמר דמקל"ה אינו כאמון חלל צעדות אשה דרבנן ופריך דאורייתא לא וכו' והא מעשה צא לפי רבי צחי"ק אחד סה"י מקל"ה ואמר אני ואמי נצטיוו לצין העכו"ם ילאחי לשאוב מים דעתי על אמי ללקט עלים דעתי על אמי והשיאה רבי לכהונה על פיו ומשני צצ"ק הקילו ע"כ ולכאורה ה"ל לחנך צפסימות דצצ"ק דרבנן היא והרי לגבי רבנן ק"ל דמקל"ה כאמון ועל כרחך דצצ"ק ברע דהו' דרבנן מוכח משם דאורייתא דהיינו חסד זונה שמה"מ אסורה לכהן וע"כ אי לאו טעמא דצצ"ק הקילו לא ה"י מקל"ה כאמון צצ"ק אע"פ שמדרבנן היא וסוגי' זו היא ממש כסוגי' הס"ס דיצמות הס"ל וכן חמלא עוד שקצרה זו צר"ש חללה פ"ג מ"ה שבי דעכו"ם וכן פסחה מנצילה חוללין צפ"י טומאה מה ואע"ג דגזרו על העכו"ם שיהיו כזבים לכל דבריהם וכן פסחה מנצילה מקבל טומאה מדרבנן וק"ל דכל דבר המקבל טומאה אין חולץ צפ"י טומאה עכ"ל הואיל ומדאורייתא לאו צר קצ"י טומאה כינחו שפיר חוללין אותו חרפה של עם הארץ מנצור צחי"ג דכ"צ דאינה חוללת מפני שטומאה על גבי ע"ה ואע"ג דטומאה ע"ה היא ג"כ רק מדרבנן וכי לחלק דטומאה ע"ה הואיל והיא מפני ספק שמה נטמא ואם נטמא הרי הוא צאמה טמא מה"מ ע"כ חף שמדאורייתא אין חוששין שמה נטמא עכ"ל כיון דמדרבנן חוששין ש"ס שם טומאה דאורייתא ע"כ שפיר אינו חולץ משא"כ עכו"ם ופסחה מנצילה הרי אין צהם טומאה כלל מדאורייתא עכ"ל ע"ה חולס אחרי העיון אין התירוח הזה עולה יפה צצ"ק דחולין הניל דאכתי מאי פריך השתא צהמחן של לדיקים כו' דילמא כלפי שמיא ה"י גלוי צאמה טהה היין אשר אכלו ר' אסי פיקר אותו העם הארץ ושמורו אותו מן השמים ממשכול צאמה ונאחי קמחמה ועל כרחך דהכוונה הוא דכיון שאסור חכמים חצוה ע"ה ואמרו שהיא אסורה כ"ז שאין האוכל יודע שעיטרה הע"ה ע"כ חף אם כהעשרה צאמה עכ"ל איסור דרבנן הוא כ"ז שלא כודע זה אל האוכל וכמו שכתבתי למעלה בכלל ו' וא"כ זה האיסור דרבנן אשר יקנה על התצוה שנהעשרה צאמה טהה הרי אין צו עוד איסור חורה רק איסור דרבנן גרידא הוא בשאר איסורים דרבנן כיון שצאמה כהעשרה התצוה ואיננה ענל מה"מ וא"כ טוב צצ"ק שפיר לא חשיב עצירה וא"כ אכתי מה קמחמה השתא צהמחן וכו' ועל כרחך לומר דגם שונג דאיסור דרבנן גרידא שאין צו חשש חורה נמי הו' עצירה וספיר קמחמה וד"ק היטב וסנה י"ל עוד דאפי' אי שונג דרבנן לא הו' עצירה שאלמנך כפרה וקליטה עכ"ל חקלא עכ"פ נחשד וצפרע לגבי אדם גדול וספיר קמחמה השתא צהמחן של לדיקים אין הקציה מציא חקלא וכו' ועיין צצ"ק סנהדרין דכ"ה ע"צ דקאמר העצירה קטן קרוי חקלא ע"ה אע"ג דמדינא ח"ל כפרה וקליטה חף לכשיגדיל וכמנצור צחי"ה כי שמו"ג חולס מהא דקאמר ומקחייע מילתא דר' אסי לנציל איסורא מוכח שמשחיה הלשון דגם איסור דרבנן איסור חפלא הוא וקרא חלל איסור וע"ע צחלה פ"ג מ"ה העשרה חללו קמח אינא חלה וכו' ואסורה לזרים דברי